

KOMMUNEPLAN FOR RAKKESTAD KOMMUNE 2011-2022 - Samfunnsdel

ESA Saksnr. 11/800

Journalnr. 12043/10

Arkivnr. 141/&13

Vedtatt i kommunestyret 26.05.2011 sak 27/11

RAKKESTAD
mangfold og samhold

INNHOOLD

	SIDE
1. INNLEDNING	3
1.1 Hjemmelsgrunnlag og bakgrunn	3
1.2 Organisering av arbeidet - Medvirkning	3
2. VISJON	4
3. FAKTA	5
3.1 Folketall	5
3.2 Befolknings sammensetning	5
3.3 Levekår	6
3.4 Bosetting	7
3.5 Lokal arbeids- og næringsvirksomhet	8
3.6 Inn- og utpendling	8
3.7 Næringsarealer	9
3.8 Samferdsel og miljø	9
3.9 Offentlig transport	9
3.9.1 Kommunale veier	9
3.9.2 Gang- og sykkelveier	10
3.10 Miljø	10
4. STATUS OG UTVIKLING	11
5. MÅL OG STRATEGIER	12
5.1 Struktur for mål, delmål og strategier	12
5.2 Identitet	12
5.3 Infrastruktur	15
5.4 Næring og arbeidsplasser	19
5.5 Kommunal virksomhet	21
5.5.1 Barn og unge	21
5.5.2 Levekår og folkehelse	22
5.5.3 Helse og omsorg	22
5.5.4 Teknisk infrastruktur	23
5.6 Miljø og energi	25

1. INNLEDNING

1.1. Hjemmelsgrunnlag og bakgrunn

Plan- og bygningsloven (PBL) kapittel 11 beskriver omfanget og innholdet av kommuneplanarbeidet. I § 11-1 heter det bl.a.:

Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn.

Rakkestad kommunestyre vedtok i sak nr 15/09 – den 15. september 2009 (ESA 09/327) å starte prosess for rullering av gjeldende kommuneplan. Planprogram ble godkjent av Rakkestad kommunestyre i sak 14/09.

Innkomne uttalelser til første planforslag var av en slik karakter at de måtte hensyntas og innarbeides i planforslaget. Det faste utvalg for plansaker vedtok å legge revidert planforslag ut til offentlig ettersyn den 2.11.10. Det faste utvalg for plansaker behandlet planen den 5.5.11 og innstilte ovenfor kommunestyret. Kommuneplan for Rakkestad kommune 2011 – 2022 ble vedtatt av Rakkestad kommunestyre 26.05.11.

1.2 Organisering av arbeidet - Medvirkning

Rakkestad kommune organiserte planarbeidet og planprosessen i fire grupper bestående av politikere og administrasjon på følgende måte:

- Styringsgruppe
 - Arbeidsgruppe for arealstrategi
 - Arbeidsgruppe for samfunnsutvikling og verdiskapning
 - Arbeidsgruppe for levekår og velferdsutvikling

Arbeidsgruppene leverte utfordringsnotater for sine områder til styringsgruppen, som brukte materialet som sentrale premisser for det planforslaget som ble framlagt. Kommunestyret avviklet temamøte om kommuneplanen den 14. mai 2009 for på en slik måte forankre og ivareta politisk innflytelse i planutarbeidelsen. Innbyggerne ble involvert i prosessen ved at det ble avholdt tre innbyggermøter i 2009; i Degernes og Os den 10. august og i Rakkestad 7. september. Rakkestad kommunes bruker- og interesseutvalg var involvert i prosessen og ga sine synspunkter på status og utfordringer på aktuelle områder. I løpet av behandlingen av revidert forslag til kommuneplan, ble det avholdt innbyggermøte i Rakkestad kulturhus den 11. februar 2010.

Leder av Ungdomsrådet var blant innlederne på folkemøtet i Rakkestad 7. september 2009. Det ble også avholdt et medvirkningsmøte for elevrådene ved skolene i Rakkestad kommune. De ga positiv respons og interessante uttalelser til planarbeidet. Barnas talsperson i planspørsmål har vært involvert i planarbeidet.

Regionale myndigheter deltok på oppstartsmøte om kommuneplanen den 15. juni 2009. Den foreløpige planen ble presentert i et regionalt planmøte 20. oktober 2009. Avklaringsmøter om innsigelser ble holdt med representanter for Fylkesmannen og fylkeskommunen i etterkant av offentlig ettersyn av planen.

2. VISJON

Vedtatt visjon for Rakkestad kommunes er

MANGFOLD OG SAMHOLD

Visjon for Rakkestad kommune ble vedtatt i Kommunestyret 13. november 2008 sak 73/08. I saksfremlegget gis grunnlag for visjon.

Mangfold:

Begrepet ***mangfold*** er et sterkt egenartbegrep for Rakkestad, og henspiller på et rikt lokalsamfunn i mange retninger; mangfoldig foreningsliv, kulturelt og befolkningsmessig mangfold, sammensatt næringsliv fra industriproduksjon til landbruk, variert landskap med store skogsområder, kulturlandskap og landbruksarealer i tillegg til landsbyen, varierte muligheter fra fart og spenning på Rudskogen til rekreasjonsmuligheter i Fjella.

Samhold:

Selv om mangfold av de fleste oppfattes som et overveiende positivt begrep, kan det også oppfattes som sprikende og med mange retninger. Begrepet ***samhold*** representerer derfor en udelt positiv og samlende retning for *mangfold*.

Samhold vurderes dessuten å være overordnet begrepene trygghet, trivsel og nærhet – tre begreper som i ulik sammensetning har vært med i tilligere visjonsbegreper for Rakkestad kommune.

Samhold vurderes å være visjonært ved at det er en positiv verdi å stadig jobbe mot.

Mangfold og samhold:

Begrepene står lydmessig godt til hverandre. I tillegg er de lydmessig knyttet til fylkesnavnet:

Mangfold og samhold - Østfold

Det har ved valg av visjonsbegrep vært sentralt å finne elementer som knytter Rakkestad til sin sentrale plassering i Østfold. Geografisk plassering i fylket er imidlertid ikke særlig visjonært da det ikke endrer seg og ikke kan jobbes mot. Med visjonsbegreper som lydmessig knytter Rakkestad kommune mot Østfold kan noe av dette elementet likevel indirekte være ivaretatt.

*Kommuneblomst for Rakkestad kommune:
Engtjæreblomst (Viscaria vulgaris)*

3. FAKTA

3.1 Folketall

Pr. 31.12.09 var kommunens folketall 7.517. Det utviklet seg i tidsrommet 2000 – 2009 som følger:

	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Folketall	7 517	7 496	7 515	7 428	7 366	7 284	7 232	7 217	7 159	7 158	7 076
Netto flytting	30	-10	121	57	78	44	20	83	21	87	-23
Fødte - døde	-9	-8	-32	4	4	8	5	-24	-20	-5	19
Vekst %	0,28	-0,25	1,17	0,84	1,12	0,71	0,2	0,81	0,01	1,15	-0,05

Fra 1999 – 2009 vokste antallet innbyggere med 441 – 6,23 prosent. Det gir et gjennomsnitt på 0,62 prosent for hvert år i perioden – varierende fra en økning på 1,17 prosent fra 2006 – 2007 til en reduksjon på 0,25 prosent fra 2007 – 2008.

Stigningen stammer i sin helhet fra netto innflytting – totalt 508 personer. For tidsrommet som helhet er det et fødselsunderskudd på 58 personer.

3.2 Befolknings sammensetning

Med hensyn til befolknings sammensetning er tallene som følger:

	2009		2007		2005		2003		2001		1999	
	PERSON	ANDEL	PERSON	ANDEL	PERSON	ANDEL	PERSON	ANDEL	PERSON	ANDEL	PERSON	ANDEL
Folketall	7 517	100	7 515	100	7 366	100	7 232	100	7 159	100	7 076	100
0 - 5 år	494	6,57	527	7,01	550	7,46	531	7,34	518	7,23	479	6,76
6 - 12 år	697	9,27	698	9,28	652	8,85	650	8,98	649	9,06	628	8,87
13 - 15 år	291	3,87	278	3,69	304	4,12	289	3,99	269	3,75	278	3,92
16 - 19 år	388	5,16	404	5,37	374	5,07	350	4,83	370	5,16	396	5,59
20 - 66 år	4 564	60,71	4 507	59,97	4 381	59,47	4 313	59,63	4 209	58,79	4 137	58,46
67 - 79 år	696	9,25	710	9,44	723	9,81	738	10,2	788	11	817	11,54
80 -89 år	329	4,37	325	4,32	324	4,39	308	4,25	310	4,33	299	4,22
90 år >	58	0,77	66	0,87	58	0,78	53	0,73	46	0,64	42	0,59
Sum	7 517	99,97	7 515	99,95	7 366	99,95	7 232	99,95	7 159	99,96	7 076	99,95

Andel i prosent

Sammenlignet med landet, er det ikke store demografiske forskjeller.

Dog avviker Rakkestad kommune noe fra normalfordelingen for befolknings sammensetningen i landets kommuner. Det er flere i aldergruppene 67 år og eldre, og færre i intervallene 20 år og yngre.

Skjevheten har oppstått over tid – blant annet fordi yngre mennesker flytter ut for å ta arbeid og utdanning, mens de i langt mindre grad vender tilbake til hjemkommunen som voksne. Dette er et nasjonalt mønster.

Innbyggere 20 – 66 år øker – både som faktiske og relative størrelser.

Andelen av befolkningen med innvandrerbakgrunn er 7,7 prosent – ca. 580 innbyggere (1,2 prosent med vestlig bakgrunn og 6,5 prosent med ikke vestlig bakgrunn).

Det er i underkant av så vel Østfold- som landsgjennomsnittet:

	Rakkestad	Østfold	Norge
Total andel personer med innvandrerbakgrunn	7,7	9,6	9,6
Andel med vestlig bakgrunn	1,2	2,1	2,4
Andel med ikke vestlig bakgrunn	6,5	7,5	7,2

Prosent

3.3 Levekår

Statistisk Sentralbyrås levekårsindeks er et uttrykk for de sosiale vanskeligheter og utfordringer en kommune står overfor (1 er beste og 10 er svakeste verdi):

INDIKATOR	2000	2008
Sosialhjelp	5	8
Dødelighet	8	9
Uføretrygd	9	10
Attføringspenger	3	4
Arbeidsledige	6	7
Overgangstønad	5	4
Lav utdanning	9	10
Indeks	5,4	7

Rakkestad kommune scorer svært lavt på utdanning, uføretrygd, dødelighet og sosialhjelp, og oppnår med det en plassering på nederste halvdel av "kommunetabellen" i fylket. På sin side ligger Østfold svakt an i landsmålestokk.

Samme fakta blir uttrykt i annen statistikk (SSB):

Andel innbyggere med høyere utdanning i Rakkestad kommune, Østfold fylke og Norge:

	Rakkestad	Østfold	Norge
Andel av befolkningen med høyere utdanning	14,3	20	25,5
Menn	11,3	18,6	23,7
Kvinner	17,3	21,3	27,3

Prosent

Andel uførhet, sosialhjelpsmottakere og barnevernstiltak:

	Rakkestad	Østfold	Norge
Andel uførepensjonister	13,9	13,5	10,2
Andel sosialhjelpsmottakere	4,2	4,7	3,9
Andel barn med barnevernstiltak	6,5	4,6	3,9

Prosent

Tallene bekrefter "Levekårsindeksens" resultat. Rakkestad kommune har en høy andel uførepensjonister – 13,9 prosent av befolkningen. Tilsvarende tall for Østfold er 13,5 prosent og landet 10,2 prosent. Avvikene er store, og bidrar som sådan tungt til å forklare kommunens levekårsutfordringer.

Nøkkeltall for barnehage og grunnskole (SSB) er på samme tidspunkt:

	Rakkestad	Østfold	Norge
Barnehagedekning 1 - 2 år	67,5	71,1	77,1
Barnehagedekning 3 - 5 år	97,4	94,3	96,2
Gruppestørrelse 1 - 7 årstrinn	13,9	13,8	13,2
Gruppestørrelse 8 - 10 årstrinn	16,3	15,6	14,8
Andel av elever med spesialundervisning	6,3	6,1	7,6

Prosent og faktiske tall

Tabellen gir et sammensatt bilde. Helhetsinntrykket er at Rakkestad kommune ikke bruker mer enn fylkes- og landsgjennomsnittet verken på grunnskole eller barnehage. Heller tvert i mot.

For øvrig henger lav barnehagedekning 1 – 2 år sammen med uttak av kontantstøtte – som i Rakkestad kommune er omkring 50 prosent over landsgjennomsnittet.

Tendensen er den samme for kulturformål – som også direkte og indirekte påvirker befolkningens livskvalitet og levekår:

Kultursektorens andel av netto budsjett:

	Rakkestad	Østfold	Norge
Andel av netto budsjett	3,2	3,6	4,2
Prosent			

I 2009 lå kommunen lavt sammenlignet med gjennomsnittet for kommunene i landet. På sin side kom Østfoldkommunene svakt ut relatert mot landet som en helhet.

For Rakkestad kommunes del forandrer nok bildet seg en del fra 2011 – idet Rakkestadhallen ble tatt i bruk ved årsskiftet 2009 – 2010.

Oversikten viser andel innbyggere over 80 år med institusjonsplass eller hjemmetjenester:

	Rakkestad	Østfold	Norge
Andel 80 år og eldre med institusjonsplass	11,9	11,7	14,6
Andel eneroms plasser i institusjon	85,5	89	93,7
Andel 80 år og eldre med hjemmetjenester	37,8	36,8	37
Prosent			

Rakkestad kommune disponerer relativt sett få institusjonsplasser – hvilket langt på vei skyldes den strategi kommunen fulgte ved gjennomføringen av "Handlingsplan for eldreomsorg 1998 – 2002". Det ble prioritert å bygge ut omsorgsboliger (døgkontinuerlig omsorg og pleie) framfor sykehjemsplasser.

Sammenlignet med Østfold og landet, er dekingen av kommunale leiligheter og boliger meget god (33 pr. 1 000 innbyggere i Rakkestad kommune mot 21 pr. 1 000 innbyggere for landet).

Totalbildet er levekårsproblemer og –utfordringer moderat over jevne Østfoldtall og godt i overkant av det som er landstørrelsene. Det påkaller oppmerksomhet og prioritering i blant annet kommuneplanen.

3.4 Bosetting

Rakkestad kommune er en typisk landkommune – der 58 prosent av befolkningen – ca. 4.360 personer – bor i tettbygde strøk. Andelen er økende. Tilsvarende tall for Østfold og landet er 83 og 77 prosent.

Rakkestad Sentrum er kommunesenter og omfatter om lag 4 000 innbyggere. Det er en arena for kommunal og annen offentlig virksomhet og for privat handels- og serviceaktivitet. I alle hovedtrekk dekker tilbudene befolkningens og lokalsamfunnets etterspørsel etter de daglige varer og tjenester. Rakkestad Sentrum gjennomgår for tiden en langt på vei markedsstyrt strukturomlegging – kjennetegnet av at handels- og servicebedrifter legger ned virksomhet som følge av både intern og ekstern konkurranse eller flytter aktivitet til Stortorget og Bergenukrysset. I kommuneplanperioden representerer det en problemstilling for Rakkestad kommune.

Størstedelen av befolkningen bor i ene- og flermannsboliger i boligområdene rundt sentrum, men i den senere tid – spesielt etter årtusenskiftet – er flere leilighetskomplekser i og omkring Storgata etablert. Fortetting av sentrum og realisering av regulerte felt i sentrumsnære områder, tilfredsstillende behovene for boligarealer i Rakkestad Sentrum i planperioden (basert på faktisk vekst den senere tiden og forutsetninger for vekst framover – jf. arealdelen med tilhørende materiell). Folketallet i Rakkestad Sentrum øker sterkere enn for kommunen som en helhet.

Degernes Sentrum er et lokalsenter og har ca. 300 innbyggere. Det tilbyr innbyggerne grunnleggende kommunale tjenestetelseter og privat handels- og servicevirksomhet. Befolkningen bor i overveiende grad i eneboliger. Folketallet i Degernes Sentrum er stabilt.

Utenfor tettbygd er befolkningsutviklingen negativ – noe som Rakkestad kommune hittil har reparert på og også framover vil kompensere for blant annet ved i en viss utstrekning å tillate boligbygging utenfor regulerte felt. For landkommuner er det en nødvendig og treffsikker ordning.

Eksisterende boligområde i Degernes Sentrum er utbygget. Areal til nytt felt er prioritert i denne planen (jf. arealdelen med tilhørende dokumenter).

3.5 Lokal arbeids- og næringsvirksomhet

Rakkestad kommune har en deltakelse i arbeidslivet som er høyere enn gjennomsnittet i Østfold og på nivå med landet som en helhet. Det gjelder både for kvinner og menn.

Andelen sysselsatte i prosent av befolkningen:

	Rakkestad	Østfold	Norge
Totalt	72	68	72
Menn	77	72	75
Kvinner	66	64	68

Tallene forklarer hvorfor arbeidsledigheten i kommunen er lavere enn i fylket totalt. Indirekte hjelper det også på at uføregraden i befolkningen er høy. Dette er ikke fullt så positivt.

Sysselsatte fordelt på næringer og på privat og offentlig sektor:

	Rakkestad	Østfold	Norge
Primær	11,4	2,6	3,2
Sekundær	32,3	25,7	20,7
Tertiær	55,5	71,2	75,7
Offentlig forvaltning	22,6	28,6	28,7
Privat sektor og offentlige foretak	77,4	71,4	71,3

Prosent

Tallene illustrerer med all mulig tydelighet at Rakkestad kommune er et landbrukssamfunn.

Tradisjonell industri- og næringsvirksomhet er langt større enn i Østfold og Norge. De største bedriftene er Nortura og Sentralvaskeriet – til sammen ca. 400 arbeidsplasser – men det er også mange andre mindre og mellomstore produksjonsforetak på stedet. I sum gir det et samfunn dominert av primær- og sekundærnæringer. Derav også utslagene på sentrale levekårsindikatorer – jf. framstillingen foran.

Utover kommunens virksomhet, er det lite annen offentlig aktivitet i Rakkestad kommune. Det er ikke videregående skoletilbud og sparsomt med statlige etableringer.

3.6 Inn- og utpendling

Rakkestad kommune hadde pr. 1. januar 2008 en netto utpendling på 592 personer – slik at det altså på det tidspunktet var 592 flere mennesker som pendlet til et arbeidssted utenfor kommunen enn det var personer fra andre kommuner som pendlet inn til et arbeidssted i Rakkestad.

Denne størrelsen er stabil. Situasjonen blir gjerne sånn for kommuner som Rakkestad – beliggende mellom mindre og større byområder – Fredrikstad/Sarpsborg, Halden og Askim/Mysen og dessuten innen rekkevidde av Oslo.

Rakkestad kommune inngår i Østfold, Akershus og Oslo som arbeids- og bostedsregion.

Andel arbeidsledige av total arbeidsstokk (mai 2010):

	Rakkestad	Østfold	Norge
Helt arbeidsledige	2,6	3,4	2,8
Prosent			

Arbeidsdeltakelsen er på nivå med landet og arbeidsledigheten er under både fylkes- og landstallene.

3.7 Næringsarealer

Mjørud og Rudskogen Næringsområder er kommunens viktigste og største næringsområder. Førstnevnte er i dag på det nærmeste fullt utbygget, og også i Rudskogen Næringsområde er kapasiteten godt utnyttet. Dog kan noe areal skaffes til veie ved fortetting og omdisponering – både i Rakkestad Sentrum og de aktuelle næringsområder.

Uansett blir det i Rakkestad Sentrum i planperioden knapphet på arealer til næringsformål – planens vekstforutsetninger lagt til grunn. Rudskogen Næringsområde er primært et regionalt næringsområde for motor og arealkrevende aktivitet, og utgjør som sådan ikke noe alternativ for sentrumsnær virksomhet. Disse behov må derfor dekkes ved arealprioriteringer innenfor sentrumsområdet – på de lokale, regionale og sentrale premisser som i slike tilfelle gjelder.

Nye arealer er prioritert innen bærekraftige, samfunnsmessige rammer – jf. planens arealdel med tilhørende materiell fylkesplanen.

3.8 Samferdsel og miljø

Rakkestad kommune ligger midt i Østfold. Flere kommunikasjonsårer løper gjennom og forbinder Rakkestadsamfunnet med Sarpsborg-/Fredrikstad-, Indre Østfold- og Haldenregionen:

- Rv. 111 – Rakkestad – Sarpsborg, Fredrikstad (E 6)
- Rv. 22 – Rakkestad – Mysen (E 18)
- Fv. 22 – Rakkestad – Halden
- Fv. 124 – Rakkestad – Askim (E 18)
- Fv. 124 – Rakkestad – Aremark, Halden

Rv. 22 og rv. 111 er hovedveiforbindelse mellom de ytre og indre deler av fylket, og har som sådan regional betydning og status. Standard og kapasitet på anlegget bestemmer i en viss utstrekning utvikling og –retning på Østfold fylke.

I dag blir ikke befolkningens, næringslivets og Østfoldsamfunnets forventninger på området oppfylt.

3.9 Offentlig transport

Kollektive transporttilbud – buss og spesielt tog – er svakt utbygget. Verken for arbeids-reisende eller andre trafikanter er tjenestene tilfredsstillende. Det gjelder både mot Nedre Glommaregionen (Sarpsborg og Fredrikstad), Indre Østfoldregionen og Oslo-området.

3.9.1 Kommunale veier

Kommunale veier i og utenfor sentrumsområdene er livsnerven for intertransport og –trafikk – som selvstendig nett og som forbindelsesveier mellom fylkes- og riksveiene. Sammenlignet med Østfold og landet, er dette nettet relativt kostbart og omfattende i Rakkestad kommune:

Lengde (km.) kommunal vei og gate pr. 1 000 innbyggere:

	Rakkestad	Østfold	Norge
Lengde (pr. km.)	13	6,5	7,9
Utgifter (pr. km.)	45 724	113 227	116 626

Selv korrigert for veilengde, bruker kommunen mindre pr. kilometer vei enn gjennomsnittet for landet og fylket.

Trafikk, kapasitet og standard er varierende. Over noen år er utbedringer og investeringer gjennomført, for å øke funksjonalitet og kvalitet på anleggene. Fortsatt står tiltak på dagsordenen.

3.9.2 Gang- og sykkelveier

Rakkestad kommune ser på gang-, sykkel- og turveier som viktige for intertransport, trafikksikkerhet, mosjon, fritidsaktivitet og folkehelse. Dette nettet er bygget ut i de siste ti – femten årene, men fortsatt er det ikke tilfredsstillende.

Statistikken viser gang- og sykkelstier pr. 10 000 innbyggere:

	Rakkestad	Østfold	Norge
Gang- og sykkelstier (km.)	25	25	36

Gang- og sykkelstier i kommunen er ikke systematisk etablert som et mest mulig sammenhengende nett.

3.10 Miljø

Størstedelen av Rakkestad kommunes befolkning er knyttet til de offentlige vann- og avløpsanleggene, mens renovasjonsordningen omfatter så godt som hele lokalsamfunnet.

Saneringsplan for avløp ble vedtatt i 1995, og er senere fulgt opp med drifts- og investeringsressurser for å opprettholde og forbedre det miljømessige og tekniske nivået på kommunens nett.

Hovedplan for vann er under revisjon, og blir trolig vedtatt i 2011.

I Rakkestad kommune bor ca. 42 prosent av befolkningen – ca. 3 150 mennesker – utenfor sentrumsområdene. Mange er ikke knyttet til det offentlige vann- og avløpsnettet – hvilket innebærer store forurensningsproblemer. Som følge av EUs vanddirektiv, ble Kommunedelplan vannmiljø fastsatt i 2007. Innen 2017 vil samtlige avløp være sanert og nye godkjente løsninger etablert.

De første tiltakene har frist til 2012 med å være avsluttet.

4. STATUS OG UTVIKLING

Østfold fylkes befolkning har økt i hele etterkrigstiden, og er nå på over 265.000.

For Rakkestad kommune er tendensene svakere. På åtti- og halve nittitallet var det stagnasjon i innbyggertallet, men fra 1995 er det igjen registrert vekst. I 1999 – 2009 er gjennomsnittlig årlig stigning på 0,62 prosent.

Framgangen stammer i sin helhet fra netto innflytting – hvilket forklarer at økningen i all hovedsak er i aldersgruppen 20 – 66 år. Innen de yngre og eldre alderskategorier er det stagnasjon og endog tilbakegang.

Også i de kommende tiårene vil Østfold fylkes befolkning øke sterkt.

Rakkestad kommune kalkulerer med en svakere utvikling, og fordi stigningen skyldes flytte-overskudd er det i "de yrkesaktive gruppene" at oppgangen i hovedsak kommer. Det blir lagt til grunn at folketallet stiger med 7,5 prosent i perioden som helhet – slik at det altså er bosatt ca. 8 100 personer i kommunen ved utgangen av 2022.

Rakkestad Sentrum får størstedelen av økningen. Trolig passerer innbyggertallet i sentrum og –nære områder 4.500.

I Degernes Sentrum blir utviklingen langt flatere – nullvekst eller bare en marginal stigning.

Med hensyn til boligarealer/-områder og annen offentlig infrastruktur, gir denne utviklingen ikke store problemer. Anleggene er dimensjonerte for å absorbere denne veksten.

Også det kommunale velferdstilbudet tåler utfordringene. Det er bare i helse og omsorg at større tiltak trenger på. Innen andre felt – for eksempel barnehage og skole – er kapasiteten tilstrekkelig.

5. MÅL OG STRATEGIER

5.1 Struktur for mål, delmål og strategier

Rakkestad kommune definerer fem hovedtemaer for utviklingen av Rakkestadsamfunnet 2011 – 2022. Disse er:

- Identitet
- Infrastruktur
- Næring og arbeidsplasser
- Kommunal virksomhet
- Miljø og energi

Kommuneplanen er et strategisk dokument med en horisont på tolv år, men i arealdelen er perspektivene for prioriteringer og disponeringer mange steder førti år – jf. fylkesplanen. I samsvar med disse forutsetningene, er målene er satt opp.

Strategiene angir hvordan Rakkestad kommune tenker å nå sine mål i nærmeste 4-årsperiode. Dog er tidshorizonten enkelte steder enda lengre.

Kommuneplanen inneholder fem hovedtemaer med hoved- og delmål – som skal oppfylles via de strategier som kommunen fastsetter under hvert enkelt punkt. Mange veivalg kan realisere målsettinger innenfor flere av hovedtemaene.

5.2 Identitet

Hovedmål:

***Innbyggere og andre lokale aktører skal føle tilhørighet og identitet til Rakkestadsamfunnet.
Rakkestad kommune har et godt omdømme.***

Rakkestad kommunes historie går tilbake helt til 1837 – da formannskapslovene ble etablert og de første kommunene opprettet. De nåværende grenser ble i hovedsak fastsatt i 1964 da Degernes og Rakkestad kommuner ble slått sammen til Rakkestad kommune.

I dag – snart femti år etter etableringen – føler innbyggerne identitet med og tilhørighet til kommunen sin. Det viser seg i det daglige på mange forskjellige vis, og for omgivelsene er det spesielt synlig ved at den entydig ikke har fellestrekk med enten Indre Østfold- eller Nedre Glomma-kommunene.

Samhandlings- og kommunikasjonsmønstrene går på tvers av regionsgrensene. Dette taler for at kommunen videreutvikles på et bredt spekter av forutsetninger.

Landbruk og ulik produksjons- eller industriell virksomhet er tyngdepunktet i det lokale næringslivet. I sum er næringene mer enn 15 prosent større enn i Østfold og landet som en helhet. Demografisk og for levekår – blant annet utdanning og uførhet – har det de effekter som er illustrert i faktadelen av planen. Det er skapt kulturelle og sosiale forskjeller og utfordringer – som Rakkestad kommune må ta tak i og sette inn tiltak mot både i handlings- planperioden og tolvårsperspektivet.

At Rakkestad kommune har en så stor andel landbruks- og klassiske produksjons- og industriarbeidsplasser, betyr sannsynligvis at den framover vil stå overfor betydelige omstillingsutfordringer.

Mange av framtidens arbeidsplasser blir å finne i den såkalte kunnskapsindustrien. Det vil handle om salg av kunnskap og teknologi. I samme grad som hittil blir ikke arbeidsplassene knyttet opp mot en bygning eller et anlegg. Nettverk, relasjoner, telependling og fleksible løsninger vil være stikkord. For Rakkestad kommune innebærer det muligheter – forutsatt at det lokalt blir fokusert på og tilrettelagt for slike løsninger.

God bredbåndsstruktur og framtidsrettede IKT-systemer er suksesskriterier i denne sammenheng.

Rakkestad kommune mener dessuten at etablering av nye kunnskapsarbeidsplasser og ny kunnskapsvirksomhet, kan resultere i at godt utdannede og utflyttede "rakstinger" vender tilbake til og bosetter seg i bygda. Det er bra for stabilitet og utvikling av lokalsamfunnet – det styrker så vel bosettingen som befolkningssammensettingen i kommunen.

Rakkestad Sentrum er en bærebjelke i lokalsamfunnet. Siden etableringen på 1880-tallet, har det utviklet seg til et funksjonelt sentrum for offentlig virksomhet og privat handels- og serviceaktivitet. I dag gjennomgår det større forandringer – først og fremst ved at bedrifter og enkeltforetak som følge av intern og ekstern konkurranse – legger ned eller flytter sine tilbud til Stortorget eller Berghuskrysset. Over tid kan Rakkestad Sentrum som handelssentrum svekkes eller i alle fall skifte karakter.

Rakkestad kommune sikter mot å utvikle Rakkestad Sentrum til en levende landsby – med småbutikker, mindre leilighetskomplekser, grønne områder og omkringliggende eneboligbebyggelse.

Degernes Sentrum er lokalsentrum for de omkringliggende områder. Det legges til rette for vedlikeholdsutbygging og lignende i boligfelt – for å gi det et nødvendig utviklingsgrunnlag.

I Rakkestad kommune bor 42 prosent av befolkningen utenfor tettbygd strøk, mens tilsvarende tall for Østfold og Norge bare er på 17 og 23 prosent. Bosettings- og næringsmessig er landsbygda viktig del av Rakkestadsamfunnet. Den må derfor gis tilstrekkelig leve- og utviklingskår.

Rakkestad kommune vil i det perspektivet tilrettelegge for spredt boligbygging innenfor forsvarlig miljø- og andre samfunnsmessige betingelser i planperioden.

Frivillig organisasjons- og kulturliv er virkemidler for trivsel, mangfold og livskvalitet i lokalsamfunnet. Direkte og indirekte bidrar Rakkestad kommune til å stimulere denne aktiviteten. Arealdel og underliggende planverk legger til rette for møteplasser og andre arenaer. Rakkestad Bygdetun og Velhaven er slike anlegg, mens Markens Grøde og Rudskogen Motorsenter er fyrtårn for profilering av Rakkestad kommune i omgivelsene.

I likhet med landet for øvrig, opplever Rakkestad kommune hyppige og store forandringer. Det relaterer seg blant annet til at befolkningen blir mer flerkulturell. Rakkestad kommune ønsker å være et integrerende samfunn, og vil arbeide strategisk med dette spørsmålet framover – herunder ta samfunnsansvar og bosette flyktninger på bærekraftige premisser.

Delmål: **Levekår**

Landbruk og klassisk produksjons- og industriell virksomhet utgjør en dominerende del av den lokale næringsvirksomheten. Det gir særtrekk med hensyn til demografi og levekår.

Rakkestad kommune satser på å redusere og aller helst utligne de forskjeller i levekår som er mot fylkes- og landsgjennomsnittet på området. For å oppnå ønskede effekter må tiltak settes inn mot et vidt spekter av samfunnsområder.

Tiltak:

- Tradisjonell, fysisk infrastruktur (bo- og næringsområder) og moderne teknologi (fibernet m.m.) skaper sammen grunnlag for mer kunnskapsbasert virksomhet (dermed over tid en mer balansert befolkningssammensetning) i kommunen. Rakkestad Næringsforum og Navet Næringshage er redskaper i denne sammenheng.
- Rakkestad kommune fortsetter som aktør i partnerskapet for folkehelse i Østfold fylke.
- Sterkere lokalt fokus på folkehelse organisatorisk, ressursmessig og faktisk i Rakkestad kommune – med formål om å redusere sosiale forskjeller og livsstilssykdommer i befolkningen.
- Videreutbygge lokale samarbeidende fora – for eksempel Kriminalforebyggende Råd – med sikte på å forebygge eller eliminere alkohol-, rus- og annen livsstilsproblematikk.

Delmål: Rakkestad sentrum og Degernes sentrum.

Rakkestad Sentrum er det nærings-, service- og bosettingsmessige tyngdepunkt i kommunen, og skal framover stå fram som en funksjonell og sterk arena for offentlige tjenesteytelser og privat handels- og servicevirksomhet.

Tiltak:

- Rakkestad kommune initierer, lager og vedtar nye, utviklingsrettede reguleringsplaner for Rakkestad Sentrum.
- For å realisere befolkningsvekst gjøres fortettinger i eksisterende bebyggelse.
- Etablerte næringsområder (Isenkvartalet) omdisponeres for å gi plass for boliger og ny handels- og serviceaktivitet.
- Rakkestad kommune etablerer Rakkestad Næringsforum – et partnerskap mellom kommunen og lokalt næringsliv – der formålet er å få i stand dialog og prosesser slik at partene sammen står bak og setter i gang tiltak som utvikler og styrker Rakkestad Sentrum.
- Degernes Sentrum er lokalsentrum for omkringliggende områder. Det legges til rette for vedlikeholdsutbygging og lignende i boligfelt – for å gi det et nødvendig utviklingsgrunnlag.

Delmål: Levende bygder

Rakkestad kommune er en landkommune – der bygdene nærings- og sysselsettingsmessig utgjør en bærende kraft i lokalsamfunnet. Det legges til rette for en balansert utvikling i disse områdene.

Tiltak:

- Spredt boligbygging på miljø- og andre samfunnsmessig bærekraftige premisser.
- Via Rakkestad Kommunale Skoger og samhandling med næringene å opprettholde grunnlaget for blant annet matproduksjon, kultur- og friluftaktivitet og forvaltning av kulturlandskapet.
- Sammen med landbrukets interesseorganisasjoner å utvikle og styrke nye næringer med basis i landbruket – for eksempel kultur, turisme og bioenergi.

Buerbakkene – tidlig høst

Delmål: Frivillig organisasjons- og kulturliv

Rakkestad kommune ser på det frivillige organisasjons- og kulturlivet som et verdifullt og nødvendig supplement til kommunens egen virksomhet på området. I sum bidrar Rakkestad kommune og frivillige organisasjoner til mer trivsel, livskvalitet og folkehelse i lokalsamfunnet.

Tiltak:

- Ferdigstille kulturskolen og aktivitetshuset som en tverr-/flerkulturell arena med brede aktivitetstilbud for barn og ungdom.
- Etablere "Sangens og Musikkens Hus".
- Sammen med annen kommunal virksomhet (barnehage, skole og familiesenter) og frivillige organisasjoner å stimulere til forebyggende og annen aktivitet for risikogrupper. Det innebærer blant annet å inkludere barn med innvandrerbakgrunn.
- Videreutvikle det etablerte samarbeidet mellom Rakkestad kommune og frivillige lag og foreninger – for i sum å skape bedre og større totaltilbud på de enkelte områder (barn, unge, helse- og velferdssenter m.m.)

Delmål: Integrering og inkludering

Rakkestad kommune er et flerkulturelt samfunn, der forskjellige kulturer lever sammen og respekterer hverandre. Innbyggerne sikres likeverdige levevilkår og muligheter til å delta i arbeid, utdanning og samfunnsliv.

Tiltak:

- Øke kvaliteten i barnehage og skole slik at barn og unge gis god sosial og kulturell kompetanse.
- Stimulere til at det ordinære, frivillige organisasjons- og kulturliv i sterkere grad via sin virksomhet rekrutterer, aktiviserer og sosialiserer fremmedkulturelle i lokalsamfunnet.
- Arbeide med likestillings spørsmål og –temaer i egen organisasjon, innvandrer miljøene og Rakkestadsamfunnet som en helhet.
- Integrasjon av innvandrere i arbeidslivet – aktivitet rettet mot arbeidssøkere/-kraft og lokale bedrifter.
- I økende grad – via Husbankens ordninger – legge til rette for at innvandrere kommer inn på, og klarer seg på boligmarkedet.

5.3 Infrastruktur

Hovedmål:

Offentlig og privat infrastruktur tilfredsstillende behovene til et lokalsamfunn med ca. 8.100 innbyggere ved utgangen av planperioden

Rakkestad kommunes utvikling henger sammen med en rekke rammebetingelser – ikke minst egen, regional og nasjonal infrastruktur. Uten at et minimum av behov blir imøtekommet, vil det hemme lokalsamfunnets vekstkraft. Befolkningsøkning og næringslivs- og sysselsettingsframgang, krever for eksempel at funksjonelle transport- og samferdselsløsninger er på plass.

Rakkestad kommune står overfor et sett av problemstillinger innen infrastrukturkomplekset.

Buss- og spesielt togreisende tilbys i dag ikke tilfredsstillende transportmuligheter – verken mot Sarpsborg/Fredrikstad, Askim/Mysen eller Oslo. Av den grunn henvises ut- og inn-pendlere – brutto ca. 1 750 personer – daglig i hovedsak til bil på sin vei til/fra arbeidssted i Rakkestad eller andre kommuner. Det er miljø- og samfunnsmessig ineffektivt.

Heller ikke for andre brukere eller varetransport er tjenestene gode nok.

Bergenuskrysset er et sentralt knutepunkt i Indre Østfold og Østfold som helhet. Følgende veier møter hverandre på stedet:

- Rv. 111 – Rakkestad – Sarpsborg/Fredrikstad (E 6)
- Rv. 22 – Rakkestad – Mysen (E 18)
- Fv. 22 – Rakkestad – Halden
- Fv. 124 – Rakkestad – Askim (E 18)
- Fv. 124 – Rakkestad – Aremark, Ørje, Halden

Med en årsdøgntrafikk på 8.500 kjøretøyer er området sterkt belastet og ikke dimensjonert for den eksisterende trafikken. Rakkestad kommune mener at en mer funksjonell kryssløsning må etableres innen rimelig tid.

Riksvei 22 (Mysen – Rakkestad) og rv. 111 (Rakkestad – Sarpsborg/Fredrikstad) er hovedveiforbindelse mellom de indre og ytre delene av fylket, og har som sådan stor regional viktighet. Standard er ikke god nok for statusen som anlegget er tiltenkt.

Som ledd i strategi Levende Landsby og eksisterende miljø- og trafikksikkerhetsutfordringer, må en avlastningsvei av fv. 124 planlegges og legges utenom Rakkestad sentrum. For Rakkestad kommune er det aktuelt å forhandle med Statens Vegvesen om forskottering av tiltaket.

Rakkestad kommune har ca. 104 km. kommunal vei – hvilket i relative størrelser er omkring dobbelt så mye som gjennomsnittet for fylkets og landets kommuner. Standard er varierende. Årlig brukes sparsomt med penger på reparasjon og vedlikehold av nettet.

På den annen side er betydelige ressurser investert i kvalitetshevende prosjekter på veimassen i og utenfor Rakkestad Sentrum i 2000 – 2010. I 2010 år er kr. 5 000 000 satt av til formålet. Disse satsingene fortsetter – med fokus på kommunale veier som binder sammen fylkes- og riksveinettet.

Rakkestad kommunes gang- og sykkelveier er på 25 km. pr. 10 000 innbyggere. Det er om lag samme lengde som for Østfold under ett, men godt under landstallene. Slike anlegg fremmer trafikksikkerhet, bomiljøer, livskvalitet og folkehelse, og er av den grunn aktuelle elementer i alle nye infrastrukturprosjekter. De må også settes på dagsordenen som selvstendige tiltak.

Vannforsyning og avløps- og avfallshåndtering er et kommunalt ansvar. Ny hovedplan for vannforsyning blir fastsatt i 2011, saneringsplan for avløpsanlegg og –nett er igangsatt og renovasjonsordningen utvides jevnt og trutt. Rakkestad kommune ruster seg for å følge opp samfunnsutviklingen og –kravene på disse felt. Det er en utfordrende oppgave.

Utenfor tettbygd strøk, fortsetter saneringen av ikke godkjente avløpsanlegg – jf. EUs vanndirektiv, forurensningslov og kommunedelplan.

I 2009 kunne befolkning og næringsliv knytte seg til bredbånd (Høykomprosjektet). For å tilby en fullgod infrastruktur, bør Rakkestad kommune – sammen med det øvrige Østfold-samfunnet – gjøre en innsats for at hele fylket etter hvert oppnår tilgang til fibernett.

Delmål: Tog og buss

Rakkestad kommune arbeider for styrkede tog- og bussforbindelser mot Indre Østfold-regionen (E 18), Nedre Glommaregionen (E 6) og Oslo-området.

Tiltak:

- Fokuserer på og gjøre en innsats for å heve standard på jernbanelinjen Mysen – Sarpsborg.
- Fokuserer på og gjøre en innsats for hyppigere togavganger Rakkestad – Mysen – Oslo og Rakkestad – Sarpsborg.
- Fokuserer på og gjøre en innsats for "rundbane for tog" i Østfold.
- Fokuserer på og gjøre en innsats for mer tilpassede og hyppigere bussavganger Rakkestad - Mysen og Rakkestad – Sarpsborg.
- Fokuserer på å gjøre en innsats for å heve standard på fv. Rakkestad - Halden
- Arbeide for å opprette direkte bussforbindelse mellom Rakkestad og det nye sykehuset på Kalnes. Dette for å legge til rette for ansatte, besøkende og pasienter.

Rakkestad stasjon

Delmål: Riks- og fylkesveier

Rakkestad kommunes attraktivitet som bostedskommune og lokalitet for næringsvirksomhet skal styrkes i planperioden. Det avhenger av at standard og kapasitet på riks- og fylkesveiene er tilfredsstillende.

Tiltak:

- Fokuserer på og gjøre en innsats for å forbedre kvaliteten på rv. 111 Fredrikstad/Sarpsborg - Rakkestad og rv. 22 Rakkestad – Mysen – slik at de oppnår en standard hvoretter de reelt sett fungerer som hovedveiforbindelse Ytre Østfold – Indre Østfold.
- Fokuserer på og gjøre en innsats for et nytt (oppgradert) Bergenuskryss – omfattende rv. 111, og rv./fv. 22 og fv.124.
- Fokuserer på en avlastningsvei for tungtrafikk utenom Rakkestad Sentrum (fv. 124). Kommunal forskuttering av tiltaket er aktuelt.

Delmål: Kommunale veier

Rakkestad kommune forbedrer vedlikehold av og opprettholder investeringstakt på egne veier i planperioden.

Tiltak:

- Økt oppmerksomhet på vedlikehold av kommunale veier i budsjett og økonomiplan.
- Videreføre investeringstakten på kommunale veier i budsjett og økonomiplan.
- I Rakkestad Sentrum skal alle veier ha fast dekke.
- Kommunale forbindelsesveier mellom fylkes- og riksveier skal løftes opp mot standard for fylkesveier.
- Nedklassifisere kommunale veger – som har ingen eller liten samfunnsfunksjon – til private veger.

Delmål: Gang- og sykkelveier

Rakkestad kommune mener at gang- og sykkelveier fremmer trafikkersikkerhet, bomiljø, livskvalitet og levekår i lokalsamfunnet, og vil prioritere slike tiltak som egne prosjekter og i sammenheng med realisasjon av ny infrastruktur.

Tiltak:

- Etablere sammenhengende gang- og sykkelvei Rakkestad Sentrum – Degernes Sentrum.
- Etablere en sammenhengende ring av gang- og sykkelveier rundt Rakkestad Sentrum.
- Forbedre belysning på gang- og sykkelveinettet.
- Forskottering av regionale (fylkes) og statlige gang- og sykkelveier er aktuelt.

Delmål: Vann, avløp og avfall

Rakkestad kommune skal sikre befolkningen, næringslivet og lokalsamfunnet som helhet godt og nok vann og oppfylle samfunnets forventninger og krav til avløps- og avfallhåndtering.

EUs vanddirektiv og vannmiljøplan følges opp og avsluttes i 2017.

Tiltak:

- Ny hovedplan for vann fastsettes.
- Saneringsplan for avløp oppdateres og følges opp med bevilgninger.
- Renovasjonsordningen utvides til å dekke stadig flere fragmenter og områder.
- I spredt bebygde strøk fortsetter oppryddingen i ikke godkjente avløp – slik at prosjektet – med kommunale pålegg som virkemiddel – er avsluttet i 2017.

Delmål: Bredbånd.

Rakkestad kommune mener befolkning, næringsliv og lokalsamfunn som helhet er avhengig av fibernett for at forventninger og krav til en fullgod infrastruktur skal være oppfylt.

Tiltak:

- Sammen med hele Østfold fylke: Fokuserer på og gjøre en innsats for at hele Østfoldsamfunnet kan bli tilknyttet fibernett.

5.4 Næring og arbeidsplasser

Hovedmål:

Med basis i etablert næringsliv, utvikler Rakkestad kommune et mer balansert nærings- og industrimiljø

Rakkestad kommune inngår i en bosteds- og arbeidsmarkedsregion som omfatter Østfold, Akershus og Oslo. Totalt krysser ca. 1 750 mennesker kommunegrensene til arbeidssted i Rakkestad eller en annen kommune. Netto utpendling fra Rakkestad kommune er på 572 personer – noe som innebærer at det lokalt er en ubalanse mellom arbeidskraftressurs og tilbud av arbeidsplasser i samme størrelsesorden.

Så lenge Rakkestad kommune er en del av en bosteds- og arbeidsmarkedsregion med full sysselsetting og stabil etterspørsel etter arbeidskraft, er det ikke spesielt problematisk. Det går godt an å bo i Rakkestad og samtidig arbeide i en annen kommune.

Sånn sett er boligmarkedet (tilbud av leiligheter og boliger), gode bomiljøer og et fungerende privat og offentlig tjenestetilbud, nær sagt like viktig for utvikling og vekst i kommunen som næringslivsframgang alene. Et vitalt lokalsamfunn trenger like fullt begge deler.

Rakkestad kommune er et landbrukssamfunn. I dag er 11,4 prosent av arbeidskraftressursen sysselsatt i primærnæringer, mens størrelsene for fylket og landet bare er 2,6 og 3,2 prosent.

Tradisjonell industri- og produksjonsvirksomhet er også langt større enn i Østfold og Norge. Hele 32,3 prosent av de sysselsatte er i sekundærnæringer – mot 25,7 prosent og 20,7 prosent for fylket og landet.

Dette har de konsekvenser for bosetting og demografi som er gjengitt foran.

Rakkestad kommune er utsatt framover – fordi landbruk og klassisk industri- og produksjonsvirksomhet er i tilbakegang og omstilling. Antall gårdsbruk og ansatte i landbruket går jevnt nedover, og innen sekundærnæringene er det flere lokale eksempler – Diplom Is BA og Nortura Rakkestad – på at arbeidsplasser er under press. For Rakkestad kommune er det utfordrende.

Landbruk og industri- og produksjonsvirksomhet er på den annen side i overskuelig framtid en nærings- og sysselsettingsmessig basis for Rakkestadsamfunnet. De må derfor gis de leve- og utviklingskår som er nødvendige og mulige. Det betyr blant annet å initiere og legge til rette for tilleggs-/sidevirksomhet i landbruket, og planlegge og klargjøre utbyggingsområder for næringsvirksomhet.

Spredd bosetting innen forsvarlige miljø- og samfunnsmessige rammer er også virkemiddel i dette perspektivet.

I framtiden blir en større del av arbeidsplassene å finne i servicevirksomhet og den såkalte kunnskapsindustrien.

Privat handel og service blir fokusert på i samarbeidsrelasjoner mellom kommune og næringsliv. Rakkestad Næringsforum etableres fra 01.01.11. Stedsanalyse og nye reguleringsplaner for Rakkestad Sentrum er ytterligere skritt på den veien.

Rakkestad kommune mener at etablering av nye kunnskapsarbeidsplasser og kunnskapsvirksomhet, innebærer et potensial for lokalsamfunnet. På samme måte som klassisk næringsaktivitet, er ikke disse arbeidsplassene knyttet opp mot en bygning eller et anlegg. Nettverk, relasjoner, telependling og fleksible løsninger står mer sentralt. Hvis det blir tilrettelagt for denne aktivitet, er mulighetene for å høste arbeidsplasser til stede.

God bredbåndstruktur og lignende rammebetingelser er suksesskriterier i denne sammenheng.

For bosetting og spesielt demografi kan en slik utvikling være fordelaktig. Den kan resultere i at utflyttede, velutdannede "rakstinger" i større grad vender tilbake til og bosetter seg i bygda.

Delmål: Landbruk

Landbruk skal framdeles være en bosettings- og næringsmessig basis for Rakkestad-samfunnet. Det legges til rette for tilleggs-/sidevirksomhet for næringen.

Tiltak:

- Spredt boligbygging på miljø- og andre samfunnsmessige bærekraftige premisser.
- Utvikle og styrke nye næringer med basis i landbruket – herunder helse- og omsorgstjenester, kultur og turisme.
- Hytteområder som grunnlag for friluftsliv og turisme – jf. arealdelen av planen.
- Initiere kompetanseutvikling i landbruket og stimulere til større samarbeid mellom produsenter internt og utad mot næringsmiddelindustrien.

Delmål: Industri- og produksjonsvirksomhet

Industri- og produksjonsvirksomhet skal fortsatt være en bosettings- og næringsmessig basis i Rakkestadsamfunnet. Det legges til rette for at næringen skal kunne vokse og utvikle seg.

Tiltak:

- Rakkestad Næringsforum utvikles som en arena for nytenkning og utvikling for kommunen og næringslivet.
- Rudskogen Næringsområde videreutvikles innen reguleringsplanens forutsetninger og rammer til regionalt næringsområde – beliggende på grensen mellom Nedre Glomma-regionen og Indre Østfoldregionen.
- Nytt næringsareal stilles til rådighet i Rakkestad Sentrum innen et forsvarlig arealregime (arealregnskap) og arealdelen av kommuneplanens forutsetninger.
- Rakkestad flyplass videreutvikles i perioden

Delmål: Annen næringsvirksomhet

Rakkestad kommune skal ha et konkurransedyktig og bærekraftig næringsliv kjennetegnet av landbruk, klassisk industri- og produksjonsvirksomhet og framtidsrettede og robuste foretak.

Tiltak:

- Legge til rette for at kunnskapsvirksomhet direkte og indirekte gir sysselsettingseffekt for Rakkestad kommune – blant annet ved :
 - Fungerende boligmarked og gode bomiljøer som gjør at mennesker velger å bo i kommunen, mens de kan arbeide utenfor kommunen.
 - Å initiere etablering og utvikling av ny og gjerne kunnskapsbasert virksomhet i samhandling med statlige og regionale aktører, Rakkestad Næringsforum, Navet Næringshage og andre aktuelle lokale bedrifter.
 - Gjennomføre omstillingsprosjekt.
 - Sammen med hele Østfold: Fokuserer på og gjøre en innsats for at hele Østfoldsamfunnet kan bli tilknyttet fibernett.

5.5 Kommunal virksomhet

Hovedmål:

Befolkning og lokalsamfunn opplever at forventninger og krav til kommunen som samfunnsutvikler, forvaltningsorgan og velferdsyter til enhver tid blir oppfylt.

Rakkestad kommunes bærekraft og robusthet kan måles langs tre dimensjoner – samfunnsutvikler, forvaltningsorgan og tjeneste- og velferdsyter. Selv om posisjonen en gang var god, er den ikke dermed erobret en gang for alle. Samfunnet er i utvikling. Staten og omgivelsene definerer stadig vekk nye standarder for det offentlige – eksemplifisert med en ny og mer krevende plan- og bygningslovgivning, sterkere forvaltnings- og offentlighetsrammeverk og utvidede brukerrettigheter og myndighetsreformer på tjenestesiden. Det utfordrer kommunene jevnt og trutt i deres virksomhet. I gjeldende struktur er Rakkestad kommune en middels stor enhet.

Mellomstore kommuner sliter med å rekruttere, utvikle og holde på plankompetanse. I tillegg blir fagmiljøene små. Det gir sårbarhet i plan- og utviklingsspørsmål – slik at myndighetenes krav og brukernes og omgivelsenes forventninger på området til enhver tid ikke blir tilfredsstillende ivaretatt.

Også Rakkestad kommune er i denne situasjonen, og må reparere på svakhetene. Mange ser på kommunesammenslåinger og interkommunalt samarbeid som svar på dilemmaene. Like fullt leter Rakkestad kommune primært etter organisasjonsinterne løsninger. Dette blir et sentralt tema framover.

Rakkestad kommune er lokal myndighetsutøver på flere felt, og er i denne egenskap – av hensyn til innbyggernes rettssikkerhet og alminnelige prinsipper for betryggende og god offentlig forvaltning – forpliktet til å ta hånd om hver sak og – kompleks på forsvarlig måte. Over tid har normer og formelle regler til kommunal og offentlig saksbehandling blitt betydelig skjerpet – slik at kommunen i dag ikke kan være fornøyd med verken kapasitet og kompetanse på forvaltningssiden. Dette er problematisk.

Rakkestad kommune organiserer sin tjenesteytende virksomhet i ni seksjoner:

- NAV
- Skole
- Barnehage
- Kultur
- Familiesenter
- Bo- og aktivitetstjenester for utviklingshemmede
- Hjembaserte tjenester
- Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter
- Teknikk, miljø og landbruk

Faktadelen lagt til grunn, er kommunens status og utfordringer konsentrert om aksene barn og unge, levekår og folkehelse, helse og omsorg og teknisk infrastruktur. Hovedinntrykket og konklusjon på disse punktene er:

5.5.1 Barn og Unge

Kommunale og private barnehager imøtekommer etter hvert etterspørselen etter plasser – slik at det altså – i samsvar med lov og forskrifter – er full barnehagedekning i kommunen.

Rakkestad kommune bruker mindre penger på grunnskolen enn Østfold og Norge. Gruppe- størrelse 1. – 7. årstrinn og 8. – 10. årstrinn er over gjennomsnittet for fylket og landet. I de grove trekk gjelder det samme bilde for spesialundervisning.

Ifølge Statistisk Sentralbyrå, er 6,5 prosent av alle barn (0 – 7 år) på mindre eller større barnevernstiltak. Det er høyt i fylkes- og spesielt landsmålestokk.

Kultur er et prioritert felt, men like fullt er andelen av budsjettet som går til formålet ikke spesielt stor. Det korrigerer seg i stor grad inn etter at Rakkestad Idrettshall ble tatt i bruk i 2010.

Rakkestad kommune lager i tidsrommet 2009 – 2011 barnehageplan, oppvekstplan og kultur- og frivillighetsplan for å beskrive status, utforme strategi og fastsette tiltak på områdene. Det blir videre fulgt opp i budsjetter og økonomiplaner.

5.5.2 Levekår og folkehelse

Rakkestad kommune scorer lavt på mange sosiale indikatorer – utdanning, barnevernstiltak, sosialhjelp, uførhet, dødelighet og arbeids- og næringsstrukturer. Det dokumenterer levekårs- og folkehelseproblemene i lokalsamfunnet. Sammenlignet med landsstørrelsene, er avvikene betydelige. I fylkesmålestokk er Rakkestad kommune midt på treet. Østfold ligger lavt i nasjonal sammenheng.

Rakkestad kommune er leverandør av offentlige velferdsytelser, og skal – i tillegg til å tilby klassiske kommunale tjenester – også på annen måte fremme gode levekår. Det krever fokus på og prioritering av forbyggende og helsefremmende arbeid i plansammenhenger og som daglig, tverrsektoriell aktivitet. I det perspektivet må folkehelse gis en selvstendig og naturlig plass i kommunens virksomhet.

Uten en mer målrettet folkehelseinnsats, blir det vanskeligere for kommunen å gjøre noe med levekårene.

5.5.3 Helse og omsorg

Med samhandlingsreformen, står kommunene foran den største omleggingen av helsevesenet på lang tid. Innholdet er ennå på langt nær fastlagt, men prinsippet om å gjøre kommunehelsetjenesten til en helhetlig inngangsport til helsevesenet – med tilbud om alle grunnleggende tjenester og viderehenvisning til spesialisthelsetjenesten i de tilfelle behovene tilsier det – er det full enighet om. Dette betinger at spesialisthelsetjenesten understøtter denne utviklingen. Samhandlingsreformen er stor – slik at kommunene bør avveie om de kan levere tjenestene på egen hånd eller om det må skje i et samarbeid med andre kommuner. Øverst på dagsordenen nå, står å fastsette strategi og overordnede tiltak i sakskomplekset.

Skautun – base for institusjonstjenester og hjembaserte tjenester

Rakkestad kommunes andel av befolkningen 80 år og eldre er forholdsvis høy, men antall enerom og plasser i sykehjem er like fullt lavere enn landsgjennomsnittet. For å utligne forskjellene, trengs ca. 15 nye institusjonsplasser og ca. 20 nye enerom. Store investeringer og betydelige drifts- og kapitalutgifter følger med et slikt tiltak.

Dette blir fokus framover – jf. boligsosial strategiplan og "Omsorgsplan 2015".

Hjembaserte tjenester er med hensyn til kapasitet omtrent på landsgjennomsnittet, men det er svært god dekning av omsorgsleiligheter med døgnkontinuerlig pleie- og omsorgstjenester. Det henger sammen med de prioriteringer som ble gjort på slutten av nittitallet – da omsorgsleiligheter ble prioritert foran nye sykehjemsplasser.

For bo- og aktivitetstjenester, er situasjonen ganske lik hjembaserte tjenester.

Innen spesielt helse- og omsorgsområdet, blir arbeidskraft en knapphetsfaktor framover. Å skaffe til veie tilstrekkelig kvalifisert personell, er derfor en av kommunens høyest rangerte oppgaver.

5.5.4 Teknisk infrastruktur

Rakkestad kommunes tekniske infrastruktur består av veier, bygninger og vann-, avløp- og renovasjonsanlegg.

Bygningsmassen er stor (ca. 50 000 kvadratmeter) og veilengden over landsgjennomsnittet (10,4 km.). Fellesnevneren er at administrasjons- og vedlikeholdsressursene er små – slik at det er vanskelig å etablere en god nok forvaltning av eiendelene.

I flere år har kommunen ikke maktet å gjøre ønskelig vedlikehold på fri- og grøntområder.

For Rakkestad kommune er universell utforming av bygg og anlegg et sentralt tema – via funksjonen som lokal plan- og bygningsmyndighet og som dominerende offentlig bygg- og anleggseier i lokalsamfunnet. En egen temaplan – "Universell utforming av kommunale bygg og anlegg" – er tenkt fastsatt – som holdningskapende tiltak for kommunen og andre aktører, og for konkret å legge til rette for gjennomføring private og offentlige prosjekter på området lokalt.

For øvrig er Rakkestad kommunes strategi å gjøre sine bygninger og anlegg tilgjengelig for alle mennesker – uavhengig av funksjonsevne – gjennom løpende tiltak og prioriteringer i budsjett og økonomiplan.

På vann-, avløps- og renovasjonssiden er store skritt tatt. Temaplaner er fastsatt. De er fulgt opp med ressurser til prosjekter i budsjett- og økonomiplansammenheng.

Delmål: Plan og utvikling

Rakkestad kommune skal til enhver tid være bærekraftig og robust i sin funksjon som samfunnsutvikler.

Tiltak:

- Styrke plankapasitet og –kompetanse på rådmannsnivå.
- Styrke plankapasitet og –kompetanse i teknikk-, miljø og landbruksseksjonen.

Delmål: Forvaltning

Rakkestad kommune skal til enhver tid være bærekraftig og robust i sin funksjon som forvaltningsorgan.

Tiltak:

- Styrke saksbehandlings-/forvaltningskompetanse på avdelings- og seksjonsnivå

Delmål: Barn og unge

Alle barn gis likeverdige, utfordrende og gode oppvekstvilkår – der det blir stimulert til fysisk aktivitet og andre helsefremmende tiltak og til god samfunnsdeltakelse.

Tiltak:

- Fastsette og følge opp barnehageplan, skoleutviklingsplan, oppvekstplan og kultur- og frivillighetsplan
- Prioritere ressurser til barnehage, skole, kultur og familiesenter – som ledd i tidlig innsats for å forbedre og utligne de sosiale forskjeller som er mellom kommunen og landet.
- Forbedre barn og unges arbeidsvilkår på kommunale og andre offentlige arenaer – slik at ønsket forbedring av barn og unges levekår blir oppnådd.
- Stimulere frivillige organisasjoner til sterkere å aktivisere barn og unge.

Delmål: Lavekår og folkehelse

Rakkestad kommunes folkehelsearbeid – sektorielt og intersektorielt – skal gjøre at forebyggende og helsefremmende virksomhet gir positive effekter både for den enkelte og lokalsamfunnet.

Tiltak:

- Folkehelse fokuseres på som en både sektoriell og intersektoriell oppgave i kommunen .
- Rakkestad kommune fortsetter som aktør i partnerskapet for folkehelse i Østfold fylk.e
- Forebyggende helsetiltak og skade- og ulykkesforebyggende prosjekter prioriteres i budsjetter og økonomiplaner. Minst et nytt tiltak hvert år i økonomiplanperioden.
- Stimulere frivillige organisasjoner til økt innsats på folkehelseområdet.

Delmål: Helse og omsorg

Rakkestad kommune skal tilby befolkningen og lokalsamfunnet gode velferdstjenester, og til enhver tid oppfylle statlige krav til kommunens virksomhet på disse områder.

Tiltak:

- Fastsette strategi og deretter tiltak for gjennomføring av samhandlingsreformen i Rakkestad kommune.
- Antall plasser og enerom i institusjon ligger på gjennomsnittet for landet.
- Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter gis tilstrekkelig utbyggings- og utviklingsareal.
- Hjembaserte tjenester og bo- og aktivitetstjenesters kapasitet er på gjennomsnittet for landet.
- Rekruttere tilstrekkelig med kompetent arbeidskraft.

Delmål: Teknisk infrastruktur

Rakkestad kommune styrker sin administrative og tekniske forvaltning av sitt bygg- og anleggfelt.

Kommunale bygg og anlegg utformes med sikte på tilgjengelighet for alle mennesker – uavhengig av for eksempel funksjonsevne. Gjelder nye og eldre objekter.

Tiltak:

- Følge opp anleggs- og vedlikeholdsplaner for bygg, veier og andre kommunaltekniske anlegg.
- Styrke vedlikeholdet av særlig bygg og veier, men også grøntområder.
- Temaplan – "Universell utforming av kommunale bygg og anlegg" – med det formål å tilgjengeliggjøre bygg m.m. for enkeltmennesker – uavhengig av funksjonsdyktighet.
- Planen følges opp i budsjetter og økonomiplaner.

5.6 Miljø og energi

Hovedmål: **Vekst og miljø hånd i hånd**

Miljø- og klimaspørsmål er globale utfordringer, men som krever lokal oppfølging for å bli omsatt i resultater. Bærekraftig utvikling har et langsiktig perspektiv, der hovedmålet er å sikre behovene til dagens generasjoner, uten at framtidige generasjoner dermed blir satt i fare. Det innebærer langsiktige, gode valg for å ivareta de verdier som ligger i jordbruksarealer, biologisk mangfold, vassdrag, kulturlandskap, fortidsminner og kulturarv.

Rakkestad kommune er utformet i et samspill mellom mennesker og naturen. Skog, kulturlandskap, friluftsområder og landbruksarealer er viktige elementer av kommunens særpreg. Framover fortsetter det planmessige arbeidet med å forvalte og ta vare på disse fornybare ressursene. Det utgjør på mange måter en basis for en bærekraftig utvikling.

Gjengroing av kulturlandskap er en voksende utfordring – som kommunen ser med stor uro på. Både som planmyndighet, forvaltningsorgan og skogeier blir det rettet en innsats mot å finne løsninger på dette problemet.

Rakkestad kommune registrerer også at det i store deler av kulturlandskapet er vanskeligheter med avfalldeponering og generell forsøpling. Det er ikke forenlig med verken en bærekraftig utvikling eller målsetting om å opprettholde et attraktivt kulturlandskap og en innbydende natur. For Rakkestad kommune er disse verdiene også betydningsfulle for både bosetting og fritidsbebyggelse.

Rakkestad kommune tar sikte på gjennom klima- og energiplanen å gjøre prioriteringer primært som bidrag i den nasjonale omlegging fra ikke fornybar energi og til en bærekraftig utvikling mot bruk av fornybar energi. Det reduserer utslipp av spesielt klimagassen CO₂.

I mange år har Rakkestad kommune satset på sentral energistyring av eksisterende og nye kommunale bygninger. Resultatene er gode – miljømessig så vel som økonomisk. Denne innsatsen fortsetter.

Delmål: **Energi**

Rakkestad kommune skal ta lokalt ansvar som bidrag til å løse regionale og nasjonale målsettinger på energiområdet.

Tiltak:

- Temaplan for miljøvennlige løsninger i kommunale bygninger og utbyggingsprosjekter. Følges opp med tiltak i budsjetter og økonomiplaner.
- Utrede alternative energikilder – deriblant vindmøller enkeltvis og i parker.
- Utrede biogass-/bioenergitiltak – der kommunen på kommersiell basis engasjerer seg som en av flere aktører.

Delmål: **Miljø**

Rakkestad kommune skal ta lokalt ansvar som bidrag til å løse regionale og nasjonale målsettinger på miljøområdet.

Tiltak:

- Økt fokus på bevaring av kulturlandskap og skogsområder.
- Stor oppmerksomhet på jordvern – innen rammen av egne prioriteringer, fylkesplanens forutsetninger og nasjonale rammer.
- Ny hovedplan for vannforsyning og oppdatering av saneringsplanen for avløp – med oppfølging i budsjetter og økonomiplaner.
- EUs vannmiljødirektiv, kommunedelplan for vannmiljø og pågående vannmiljøprosjekt i Nedre Glomma – oppfølging av plan og prosjekter. Ferdigstillelse er 2017.